

Samenvoeging

In de Zaanstreek zijn herhaaldelijk samenvoegingsplannen voorgesteld; een aantal daarvan werd ook daadwerkelijk uitgevoerd. Het bekendst zijn de samenvoeging tot de stad Zaandam in 1811 en die tot Zaanstad in 1974, hierachter apart behandeld. Daarnaast is de samenvoeging van [Krommenie](#) en [Krommeniedijk](#) bekend in 1816.

Zie ook: [Gemeentegrenzen](#), [Grietenijenplan](#).

Zaandam

1. Op 21 oktober 1811, in de [Franse tijd](#) tijd, werden de dorpen [Oostzaandam](#) en [Westzaandam](#) samengevoegd tot de gemeente [Zaandam](#), die zich stad, 'ville', mocht noemen. Het in het Rijksarchief te Haarlem berustende stuk waarin de samenvoeging wordt geregeld draagt de naam 'décret imperial du 21 Octobre 1811 sur la conscription des arrondissements, cantons et communes, qui composent le départements de la Hollande'. De dorpen die door de buitenwacht al dikwijls als één werden beschouwd werden nu daadwerkelijk verenigd. In beide dorpen was men niet direct blij met de samenvoeging. Niet voor niets schreef [Jacob Honig](#) *men moest veinzen gevoelig te zijn voor die eer, ofschoon het een eer was die men gaarne van de hand gewezen zou hebben. Zo bracht het keizerlijke woord tezamen wat vroeger gescheiden was; doch [zonderling](#) is het dat wat ook verenigd werd, de kerkelijke gemeenten gescheiden bleven, en men alzo in het burgerlijke van Zaandam, maar in het kerkelijke nog steeds van Oost- en Westzaandam spreekt.*

Honig ging er kennelijk van uit dat Napoleon persoonlijk de hand in de samenvoeging had gehad. Dit lijkt echter onwaarschijnlijk. De Fransen hadden bestuurlijk een grote voorkeur voor centralisatie en hadden al voor het bezoek van Napoleon aan Zaandam geïnformeerd naar de wenselijkheid van samenvoeging.

Zie ook: [Bestuur en rechtspraak 2.2.3.](#), [2.2.4.](#) en [2.2.5.](#)

Ger Jan Onrust

Zaanstad

2. Op 1 januari 1974 werden de gemeenten [Zaandam](#), [Koog \(aan de Zaan\)](#), [Zaandijk](#), [Wormerveer](#), [Krommenie](#), [Assendelft](#) en [Westzaan](#) opgeheven en vervangen door de gemeente [Zaanstad](#). Die telde ruim 125.000 inwoners. Gelijk met de oude gemeenten werd het in 1966 gevormde [Ontwikkelingsschap Zaanstreek](#) opgeheven. Dat was een samenwerkingsorgaan van de gemeenten, aanvankelijk vooral met betrekking tot de ruimtelijke ordening en het grondbeheer. Later waren daar andere taken als openluchtrecreatie, milieubeheer, openbare werken en technische voorbereiding van de nieuwe gemeente bijgekomen. Samenvoeging van een aantal Zaangemeenten kwam al tientallen jaren nu en dan in discussie. In de tweede helft van de jaren '60 gebeurde dat opnieuw.

Toen hield de provincie in het streekplan voor het Noordzeekanaalgebied rekening met de komst en de snelle groei van bedrijven aan weerskanten van het Noordzeekanaal. Om te laten beoordelen of zij die ontwikkeling in de hand zouden kunnen houden gaven enkele Zaangemeenten opdracht aan het Instituut voor Bestuurswetenschappen daarnaar een onderzoek in te stellen. De aanbeveling van het Instituut werd de Zaangemeenten tot één gemeente samen te voegen. Ook Wormer en Jisp zouden er in moeten worden opgenomen. Slechts de gemeenteraden van Zaandam en Wormerveer waren in

meerderheid vóór de samenvoeging. In het wetsontwerp dat minister Henk Beernink van Binnenlandse Zaken uit het kabinet-De Jong bij de Tweede Kamer indiende werd het voorstel van het Instituut nagenoeg geheel overgenomen.

Alleen Jisp en het landelijke deel van Wormer zouden buiten Zaanstad blijven. Minister Molly Geertsema van het kabinet-Biesheuvel en de Tweede Kamer bespraken het wetsontwerp op 7 en 8 februari 1973. Toen was inmiddels duidelijk dat van de industriële ontwikkeling op de kanaaloevers weinig terecht zou komen. Tijdens het debat werden nu de beoogde bebouwing van het [Guisveld](#) en het grote aantal gemeenschappelijke regelingen van de oude Zaangemeenten de voornaamste argumenten voor samenvoeging. Westzaan, Wormerveer en Zaanwijk waarin het Guisveld ligt zouden te klein en niet voldoende uitgerust zijn om de massale woningbouw daar in goede banen te leiden. Het grote aantal gemeenschappelijke regelingen zou de taak van de gemeenten uithollen en het Zaanse bestuur ondoorzichtig maken. Door het aannemen van een voorstel van het kamerlid Piet Stoffelen van de PvdA besloot de Tweede Kamer Wormer geheel buiten de samenvoeging te houden. ARP-Tweede Kamerlid Maarten Schakel wilde ook Krommenie en Assendelft buiten de nieuwe gemeente houden. Zijn voorstel werd verworpen.

In juli 1973 loodste minister Wilhelm de Gaay Fortman namens het kabinet-Den Uyl het wetsontwerp door de Eerste Kamer. De raad van de nieuwe gemeente kwam voor het eerst bijeen op 2 januari 1974 in De Speeldoos te Zaandam. [Reint Laan](#), de laatste burgemeester van Zaandam, was de eerste van Zaanstad. Het eerste college van Burgemeester en Wethouders was een links college met leden van de PvdA, CPN en PPR/PSP. Het bestond naast Laan uit [Cor Breedveld](#), Theun van Dam en Anton Schuurman, allen PvdA, Jan van Leeuwen en Gerrit Schoen, beiden CPN en [Harry Esser](#) van de PPR/PSP.

W. Swart †

Wormerland

3. De samenvoeging van Jisp, Wormer en Wijdewormer tot één gemeente Wormerland per 1 januari 1991 is behandeld bij het trefwoord [Wormerland](#).

From:

<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/> - **ZaanWiki**

Permanent link:

<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/doku.php?id=samenvoeging>

Last update: **2019/05/07 14:02**

